

Pedagogika jako věda

**Její předmět, cíle, metody,
postavení v rámci
společenských věd,
jednotlivé disciplíny,
základní pojmy**

Pedagogika jako věda

- Cíl
- Předmět
- Metodologie

- Definice
- Základní pedagogické disciplíny
- Spolupracující disciplíny
- Hraniční disciplíny

Původ názvu

- Antické Řecko
- *Paidagos* – průvodce dětí (často vzdělaný otrok pečující o děti ze zámožných rodin)
- *Pais* – dítě
- *Agein* – vést

Cíl pedagogiky

- Cílem pedagogiky jako vědy je neustále zkoumat a zpřesňovat poznání o edukační realitě.

Předmět pedagogiky

- Předmětem pedagogiky je vzdělávání a výchova v nejrůznějších sférách života společnosti.

Výzkumné metody

- Pedagogika využívá systém metod, které jí umožňují zkoumání edukační reality.

Pedagogika je...

- Společenská věda, která zkoumá podstatu, strukturu a zákonitosti výchovy a vzdělávání. Objasňuje výchovné jevy, procesy a systémy, v nichž probíhá cílevědomé, záměrné působení vychovatele, učitele, rodičů a dalších činitelů v aktivní interakci s vychovávaným subjektem. Studuje a kriticky hodnotí myšlenkové dědictví minulosti, sleduje vývoj školství, výchovy a vzdělávání v zahraničí a ve spolupráci s dalšími vědními disciplínami formuluje nové vývojové trendy pro různé oblasti výchovy a vzdělávání. (Švarcová, 2005)

Základní pedagogické disciplíny

Horizontální dělení

Obecná pedagogika

- Zkoumá základní pedagogické kategorie a obecné zákonitosti výchovných procesů. Zabývá se teoretickými a metodologickými základy pedagogiky, podstatou, podmínkami a zákonitostmi výchovných jevů.

Didaktika

- Věda o vzdělávání a vyučování.
- Zkoumá otázky cílů, prostředků a obsahů vzdělávání, organizačních forem a metod výuky.
- Součástí jsou i didaktiky jednotlivých předmětů.

Teorie výchovy

- Zabývá se rozvíjením jedince v různých oblastech kultury a sociálních vztahů.
- Člení se na různé složky, jako je výchova světonázorová, morální, právní, estetická, politická, ekonomická a pracovní, výchova tělesná, ekologická, dopravní a další.

Sociální pedagogika

- Zkoumá sociální vztahy v procesu výchovy a sociální kontexty výchovných jevů.

Andragogika

- Řeší problematiku výchovně vzdělávacího působení na dospělé po skončení školní docházky.
- Zabývá se studiem při zaměstnání, rekvalifikačními a dalšími formami vzdělávání dospělých.
- Vzděláváním v postproduktivním věku se zabývá gerontopedagogika.

Srovnávací pedagogika

- Porovnává pedagogické teorie, výchovně vzdělávací systémy a školské soustavy různých zemí.

Dějiny pedagogiky

- Zkoumají a vysvětlují vývoj pedagogických idejí, praktických výchovných norem, institucí a školských soustav.
- Důležité místo v dějinách pedagogiky zaujímají názory a koncepce významných pedagogických osobností jejich vliv na pedagogické myšlení minulosti i současnosti.

Speciální pedagogika

- Zabývá se teorií a praxí výchovy a vzdělávání dětí, mládeže i dospělých se speciálními vzdělávacími potřebami, vyplývajícími z různých druhů postižení.
- Dělí se na další obory:
  - Psychopedie, somatopedie, oftalmopedie, surdopedie, logopedie, etopedie
- Zabývá se i specifickými poruchami učení
  - Dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie

Další vědní oblasti

- Pedagogická evaluace
- Technologie vzdělávání
- Pedeutologie
- Teorie řízení škol
- Pedagogická diagnostika

Základní pedagogické disciplíny

Vertikální dělení

Pedagogika

- Předškolní
- Školní
- Středoškolská
- Vysokoškolská

Spolupracující vědní disciplíny

- Biologie
- Sociologie
- Logika
- Filozofie
- Etika
- Estetika
- Psychologie

Hraniční disciplíny

- Filozofie výchovy
- Ekonomie výchovy
- Sociologie výchovy
- Etika výchovy

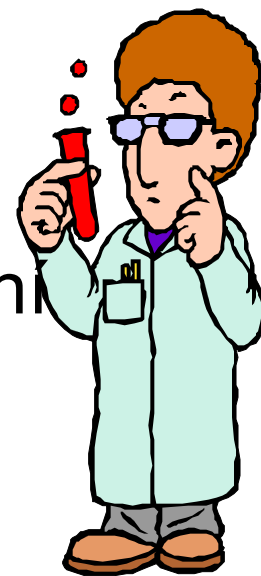

Základní pojmy

Výchova

- Lidská činnost zaměřená cílevědomě a organizovaně na utváření tělesných a duševních stránek člověka žijícího ve společnosti na určitém stupni jejího historického vývoje.
- V procesu výchovy si člověk osvojuje poznatky nashromážděné minulými generacemi, kulturní dědictví, hodnotové orientace, společenské normy, metody řešení úkolů, které přináší život, ale i způsoby chování, jimiž se integruje do společnosti.

Definice výchovy

- Výchova je proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji.
- Z moderního hlediska je výchova především procesem záměrného a cílevědomého vytváření a ovlivňování podmínek umožňujících optimální rozvoj každého jedince v souladu s jeho individuálními dispozicemi a stimulujících jeho vlastní snahu stát se autentickou vnitřně integrovanou a socializovanou osobností. (Průcha, Walterová, Mareš, 2001)

Vzdělání – Vzdělávání – Vzdělanost - Vzdělavatelnost

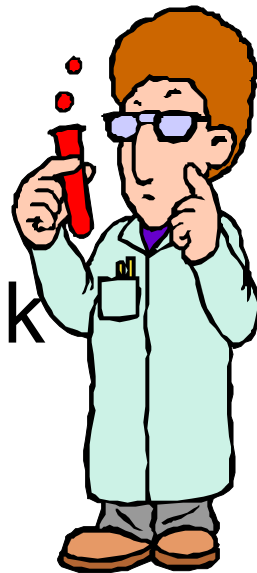
- Vzdělání:
  - Uspořádaná soustava zkušeností, poznatků a duchovních hodnot nashromážděných lidskou společností za dobu její existence, osvojovaná subjektem v procesu vzdělávání
- Vzdělávání:
  - Proces, který vede k osvojování vzdělávacích obsahů v rámci dlouhodobého časového horizontu
- Vzdělanost:
  - Celkový stav vzdělání v sociální skupině, státu, národě
- Vzdělavatelnost:
  - Souhrn předpokladů s nimiž člověk vstupuje do procesu vzdělávání

Cíl výchovy a vzdělávání, kompetence

- Cílem výchovy a vzdělávání je dosáhnout plného všestranného rozvoje osobnosti.
- Kompetence jsou soubory osvojených poznatků, dovedností a rozvinutých schopností umožňující člověku vykonávat určité činnosti (kompetence k čemu).

Vyučování – Výuka - Učení

- Vyučování
  - Organizační struktura vyznačující se cílevědomostí, systematičností a plánovitostí
- Výuka
  - Cílevědomý, záměrný, organizovaný a plánovitý proces, při kterém dochází ke zprostředkování poznání, k rozvoji schopností a dovedností

! VELKÁ NEJEDNOTNOST V NÁZORU NA DEFINICE !
- Učení
  - Záměrně navozovaná činnost s cílem systematicky získávat jisté vědomosti, dovednosti, návyky, ale také formy chování a osobních vlastností

Metodologie pedagogiky

Vědecký postup v pedagogice

- Výzkum krátkodobý – dlouhodobý
- Výzkum komplexní – částečný
- Výzkum základní – aplikovaný – pedagogický průzkum
- Hypotéza
  - Vědecky víceméně předběžně teoreticky zdůvodněný předpoklad o výsledcích výzkumu, který pak v procesu výzkumu potvrdíme nebo vyvrátíme

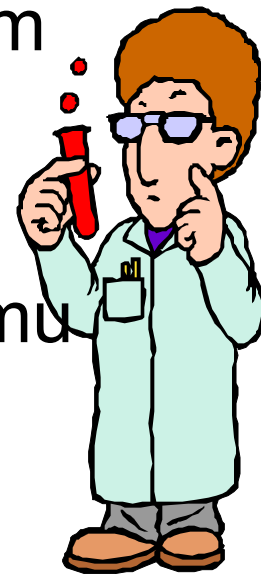
Etapy pedagogického výzkumu

1. Volba výzkumného problému, určení cíle výzkumu a příprava metodiky výzkumu, stanovení hypotéz
2. Získávání vědeckých faktů o zkoumaných jevech
3. Zpracování výzkumného materiálu, vyslovení závěru
4. Praktické ověření závěrů pedagogického výzkumu

Základní kritéria volby metody:

- Validita
  - Metoda zkoumá přesně to, co zkoumat má
- Reliabilita
  - Výzkumný nástroj je spolehlivý, při opakování výzkumu se dospěje ke stejným závěrům
- Praktičnost
  - Výsledky musí být adekvátní vynaloženému úsilí a použitým prostředkům

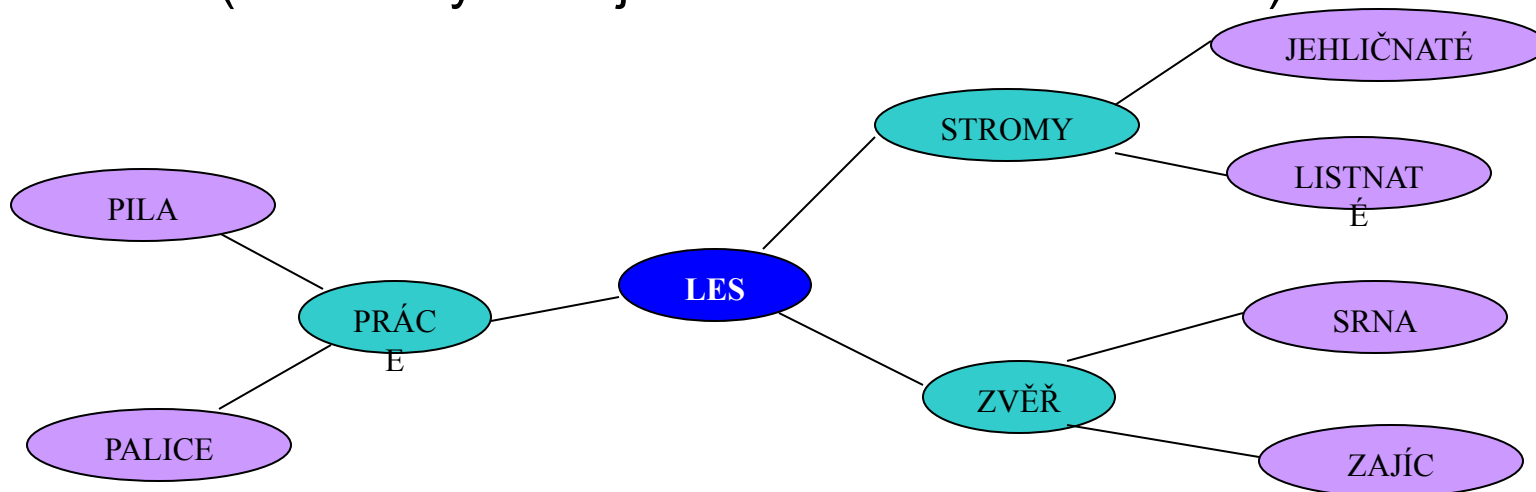
Metody pedagogického výzkumu

- Pozorování
- Experiment
- Rozhovor
- Dotazník

Úkol č. 1

- Přečtěte si úvodní text v Elfu nebo v ISu.
- Vytvořte pojmovou mapu s klíčovým slovem „pedagogika“.
  - Parametry: minimálně 3 hlavní větve a šest větví vedlejších (2 větve vycházející z každé z hlavních větví)

Z čeho studovat?

- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001 a pozdější
- ŠVARCOVÁ, I. *Základy pedagogiky pro učitelské studium*. Praha: VŠCHT, 2005
- PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál.
- GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D. *Obecná pedagogika I*. Olomouc: Hanex, 1996.

